

Jurisprudența Curții Europene a Drepturilor Omului -octombrie 2019 – februarie 2020-

Libertatea de exprimare

*Art. 10 din Convenție
Hotărârea din 3 decembrie 2019
Ciorhan c. României*

Situația de fapt

Dl. Ciorhan este cetățean român, membru al Asociației Vânătorilor și Pescarilor Sportivi - filiala Carei. În 2011, reclamantul, împreună cu alți 53 de membri ai asociației, filiala Carei, a formulat o petiție adresată Ministrului Român al Agriculturii, prin care a semnalat ceea ce dumnealor li se părea că ar fi încălcări ale legislației săvârșite de președintele filialei și de alți membri ai acesteia. Ca urmare a controlului efectuat de către Ministerul Agriculturii, au fost identificate o serie de nereguli referitoare la cotizatiile membrilor și la modul în care erau gestionate spațiile pentru pescuit. Activitatea filialei a fost suspendată pentru o perioadă de 3 luni de zile.

În data de 28 martie 2012, reclamantul s-a prezentat la sediul filialei pentru a-și plăti cotizația, ocazie cu care a avut o neînțelegere cu economistul instituției, referitoare la cuantumul acesteia. Ca urmare a conflictului, reclamantul a formulat plângere penală și a adus incidentul la cunoștința ziarului local *Informația Zilei*.

În data de 29 martie 2012, în ziarul menționat anterior a fost publicat un articol intitulat „Continuă reclamațiile pescarilor împotriva conducerii AVPS Carei”. Acesta informează cititorii despre faptul că, în ultimul an, au fost formulate o serie de plângeri la adresa conducerii filialei asociației. De asemenea, articolul redă o declarație a reclamantului, care afirmă că este necesar să se efectueze un control al activității filialei asociației, considerând că poliția ar avea cu siguranță ceva de investigat. Articolul conține și poziția președintelui filialei asociației, cu privire la aspectele menționate în articol.

În data de 20 aprilie 2012, filiala Carei a asociației a formulat o acțiune în răspundere civilă delictuală împotriva reclamantului, solicitând acestuia daune morale pentru prejudiciile de imagine aduse filialei asociației prin acțiunile sale. Judecătoria Carei a

---

* *Doctorandă, Facultatea de Drept, București
Email: iulia.golgojan@drept.unibuc.ro
Manuscris primit la 10 martie 2020.*

admis cererea filialei, obligându-l pe dl Ciorhan la plata sumei de 5000 ron cu titlu de daune morale, respectiv 611 ron cu titlu de cheltuieli de judecată. Apelul dlui Ciorhan a fost respins, ca neîntemeiat, de către Tribunalul Satu-Mare.

Motivarea și soluția Curții

Curtea observă că nu există niciun dubiu cu privire la faptul că ingerința era prevăzută în legislația română, mai precis, în art. 1.357 din Codul civil. Pentru a stabili dacă măsura autorităților era însă necesară, Curtea utilizează principiile stabilite deja în jurisprudența sa în materie de libertate de exprimare. Astfel, instanța de contencios european al drepturilor omului consideră că informațiile redată în articol contribuie la o dezbatere de interes public, având în vedere rolul pe care îl avea filiala asociației cu pricina, anume acela de a pune la dispoziție un serviciu public.

Mai departe, Curtea consideră că protecția „demnității” unei persoane juridice nu are în mod neapărat aceeași intensitate ca protecția reputației indivizilor, în sensul art. 10 paragraful 2 din Convenție. De asemenea, Curtea sesizează faptul că instanțele naționale nu au utilizat acest criteriu, pentru a stabili nivelul de protecție de care putea beneficia filiala asociației și nici nu au pus în balanță dreptul reclamantului de a pune în discuție aspecte de interes general cu privire la conducerea filialei și necesitatea de a apăra imaginea și reputația filialei.

În continuare, Curtea apreciază că faptele menționate în cadrul articolului nu sunt lipsite de o bază factuală, astfel încât să se considere că au fost publicate exclusiv pentru a vătăma filiala. Curtea atrage atenția asupra faptului că nici instanțele naționale nu au considerat false informațiile publicate.

Nu în ultimul rând, Curtea observă că limbajul folosit în articol conține un anumit grad de exagerare, însă acesta nu depășește nivelul general acceptat de către Curte în ceea ce privește un astfel de limbaj.

Pe cale de consecință, Curtea consideră că autoritățile naționale au depășit marja de apreciere de care dispun în ceea ce privește restrângerea dezbaterilor de interes public, astfel că ingerința în libertatea de exprimare a reclamantului nu era necesară într-o societate democratică.

Satisfacția echitabilă

Curtea a decis ca România să achite reclamantului suma de 4.000 euro, cu titlu de daune morale, respectiv 1.640 euro, cu titlu de costuri și cheltuieli.

***

Protecția proprietății

Art. 1 Protocolul 1 la Convenție

Hotărârea din 3 decembrie 2019

SC Total Gaz Industrie SRL c. României

Situația de fapt

În anul 2003, societatea reclamantă a importat din Țările de Jos o serie de aparate industriale, precum și tehnologia informatică necesară pentru a le folosi. Operațiunile de import au fost declarate la vamă, iar societatea a achitat toate taxele aferente, inclusiv TVA asupra importului aparatelor industriale. Potrivit deciziei nr. 368/1998, emise de Direcția generală a vămilor, pentru importul tehnologiei informatice nu se datora TVA.

În anii 2007 și 2008, societatea a fost supusă unor inspecții fiscale, în urma cărora organele fiscale au concluzionat faptul că societatea datora TVA și în ceea ce privește operațiunea de import de tehnologie informatică. Deciziile de impunere emise în acest sens au fost însă anulate de către instanțele naționale.

O a treia inspecție fiscală, derulată tot în anul 2008, s-a finalizat cu o decizie de impunere potrivit căreia societatea avea obligația de plată a sumei de 132.122 ron, cu titlu de TVA pentru importul de tehnologie informatică, respectiv a sumei de 185.562 ron, cu titlu de majorări și penalități de întârziere. În motivarea deciziei de impunere, organele fiscale au precizat că decizia nr. 368/1998, emisă de Direcția generală a vămilor a fost abrogată și înlocuită cu decizia nr. 7/2006 a Comisiei centrale fiscale, care prevedea în mod expres că operațiunile de import de tehnologie informatică erau supuse TVA.

Acțiunea în anularea deciziei de impunere a fost admisă în primă instanță, de către tribunal. Cu toate acestea, recursul organelor fiscale a fost admis de către curtea de apel, care a statuat că societatea avea obligația de plată a TVA pentru tehnologia importată, față de prevederile Legii nr. 345/2002 referitoare la taxa pe valoare adăugată. Decizia nr. 7/2006 a Comisiei centrale fiscale a fost considerată inaplicabilă.

Fiind executată silit, societatea reclamantă a achitat statului atât TVA pretins datorată, cât și majorările și penalitățile de întârziere.

Motivarea și soluția Curții

Pentru a stabili dacă ingerința este compatibilă cu art. 1 din Protocolul nr. 1 la Convenție, Curtea trebuie să verifice, în primul rând, dacă aceasta este prevăzută de lege. Curtea, deși nu este convinsă cu privire la existența reglementării ingerinței în dreptul intern, va porni de la premisa că aceasta era prevăzută în Legea nr. 345/2002 referitoare la taxa pe valoare adăugată. Scopul legitim al măsurii este deci acela al colectării TVA, scop considerat de către Curtea ca fiind de interes general.

În continuare, Curtea va analiza dacă autoritățile naționale au reușit să mențină un raport de proporționalitate rezonabil între măsurile adoptate și scopul urmărit.

În acest sens, instanța de contencios european al drepturilor omului analizează

modalitatea în care au acționat societatea reclamantă, precum și organele fiscale. Astfel, Curtea observă că, la momentul importului, societatea a declarat toate bunurile importate și a pus la dispoziție organelor fiscale toate documentele, pentru stabilirea sumelor datorate cu titlu de taxe și impozite. Așadar, societatea reclamantă a acționat cu bună-credință și fără intenția de a se sustrage de la obligațiile care îi revin, potrivit legii.

În ceea ce privește modul în care au acționat organele fiscale, Curtea reține că, indiferent dacă s-ar putea considera că ar putea fi justificat să se pretindă societății reclamante a-și plăti taxa neachitată, greșeala autorităților statului nu se poate repara pe spezele societății, mai ales prin impunerea acesteia de sancțiuni. În acest sens, Curtea observă caracterul excesiv al majorărilor și penalităților de întârziere, a căror valoare depășea principalul, fără să se poată stabili culpa persoanei juridice pentru această situație.

Așadar, în speță, Curtea nu putea concluziona decât că societatea reclamantă a suportat o sarcină excesivă și disproporționată.

Satisfacția echitabilă

Curtea a decis ca România să achite societății reclamante suma de 60.000 euro, cu titlu de daune materiale, respectiv 5.000 euro, cu titlu de costuri și cheltuieli. Suma de 60.000 euro a fost justificată în felul următor: în speță, Curtea nu poate dispune rambursarea sumei de aproximativ 37 000 EUR reprezentând TVA, întrucât nu a concluzionat că impunerea acestei taxe era contrară Articolului 1 din Protocolul nr. 1 la Convenție. De asemenea, nu poate dispune rambursarea sumelor solicitate cu titlu de majorări și dobânzi de întârziere calculate la 21 iunie 2010 din cauza neplății obligațiilor stabilite prin titlul executoriu din 20 aprilie 2010, nici suma suplimentară de 8 700 EUR solicitată ulterior în temeiul aceluiași titlu. Pe de altă parte, având în vedere că a constatat că sancțiunea aplicată reclamantei a fost excesivă, Curtea i-a acordat suma plătită cu titlu de majorări și penalități de întârziere stabilite de organele fiscale în cadrul inspecției fiscale din data de 18 iulie 2008 (aproximativ 52. 000 EUR), actualizată.

***

Interzicerea generală a discriminării

*Art. 1 Protocolul 12 la Convenție
Hotărârea din 29 octombrie 2019
Baralija c. Bosnia și Herțegovina*

Situația de fapt

Doamna Baralija s-a născut în 1984 și locuiește în Mostar. Este președa filialei locale a partidului politic „Nasa stranka”. Ultimele alegeri locale au fost organizate în Mostar în anul 2008. Ulterior, Curtea Constituțională a declarat neconstituționale prevederi din

legislația referitoare la organizarea alegerilor, din 2001, respectiv din Statutul orașului Mostar.

De asemenea, Curtea Constituțională a instituit, în sarcina Parlamentului Bosniei și Herțegovinei, obligația de a pune în acord prevederile declarate neconstituționale din legea referitoare la organizarea alegerilor cu decizia sa în termen de maxim 6 luni de la publicarea deciziei în Monitorul Oficial. De asemenea, Curtea Constituțională a instituit, în sarcina Consiliului Local al Mostar, obligația de a o informa cu privire la pașii pe care i-a urmat pentru a pune în acord Statutul orașului Mostar cu prevederile Constituției, în termen de maxim 3 luni de zile de la publicarea, în Monitorul Oficial, al amendamentelor pe care trebuie să le aducă Parlamentul Bosniei și Herțegovinei legislației alegerilor, menționate anterior.

În data de 18 ianuarie 2012, Curtea Constituțională a adoptat o hotărâre prin care a constatat faptul că decizia sa din data de 26 noiembrie 2010 nu a fost executată de către Parlament. Așadar, Curtea Constituțională a stabilit că prevederile declarate neconstituționale vor fi abrogate în data în care se va publica hotărârea menționată anterior în Monitorul Oficial. Astfel, prevederile cu pricina și-au încetat aplicabilitatea în data de 28 februarie 2012. În orașul Mostar nu s-au organizat alegeri nici în anul 2012 și nici în anul 2016. Modificările legii referitoare la organizarea alegerilor nu au fost adoptate până la momentul învestirii Curții. Primarul actual al orașului Mostar a fost ales în anul 2009. Din anul 2012 până în prezent acesta își desfășoară activitatea în baza unui „mandat tehnic”, în absența organizării de noi alegeri locale.

Motivarea și soluția Curții

Reclamanta s-a plâns de imposibilitatea de a vota sau de a candida la alegerile locale din orașul Mostar, imposibilitate pe care o consideră discriminatorie pe criteriul domiciliului.

A. Admisibilitatea plângerii individuale

(a) Compatibilitatea *rationae personae*

În ceea ce privește susținerile Guvernului statului pârât, potrivit căruia plângerea individuală ar fi, de fapt, o *actio popularis*, inadmisibilă pe temeiul Convenției, Curtea statuează că, într-adevăr, o asemenea modalitate de investire a Curții nu este admisibilă. Cu toate acestea, este permis unei persoane să invoce o ingerință în drepturile sale, în situația absenței unei măsuri individuale de implementare, dacă face parte dintr-o grupare de persoane care riscă să fie afectată direct de legislație.

Având în vedere faptul că reclamanta este membru, respectiv președintă a filialei din Mostar a unui partid politic, aceasta este o persoană activă din punct de vedere politic, despre care se poate aprecia în mod valabil că își dorește să participe la alegerile locale. Pe cale de consecință, aceasta face parte din categoria de persoane vizate anterior, fiind așadar o victimă în sensul art. 34 din Convenție.

(b) Epuizarea căilor de recurs interne

Referitor la această excepție, Curtea observă faptul că, în ceea ce privește sistemele de drept care garantează protecție constituțională drepturilor fundamentale, cum este cazul Bosniei și Herțegovinei, revine indivizilor obligația de a accesa remediul respectiv. Cu toate acestea, art. 35 din Convenție trebuie aplicat cu un anumit grad de flexibilitate și fără un formalism excesiv, iar instanța de contencios european al drepturilor omului trebuie să aibă în vedere toate circumstanțele particulare ale cauzei.

Pe cale de consecință, Curtea reține că reclamanta nu a recurs la remediul constituțional înainte de a se adresa Curții. Cu toate acestea, având în vedere faptul că autoritățile naționale nu și-au îndeplinit obligațiile conform Deciziei Curții Constituționale din data de 26 noiembrie 2010, nu se poate considera că remediul cu pricina ar fi fost într-adevăr unul efectiv. Așadar, excepția Guvernului statului pârât trebuie respinsă.

B. Fondul plângerii individuale

Curtea constată că reclamanta, persoană fizică având domiciliul în Mostar, se află într-o situație similară, în ceea ce privește dreptul de a vota sau de a participa la alegerile locale, cu o persoană cu domiciliul în altă parte a Bosniei și Herțegovinei. Trebuie să se menționeze că această cauză nu presupune diferențe de tratament ca urmare a aplicării unor legislații diferite în funcție de situarea geografică a reclamantei. Mai degrabă, această cauză presupune aplicarea în mod diferit a aceleiași legislații în funcție de domiciliul persoanei cu pricina. Drept urmare, diferența de tratament invocată de reclamantă poate fi calificată ca survenind pe baza „altei situații”, criteriu menționat în teza finală a art. 1 paragraful 1 din Protocolul 12 la Convenție.

Curtea constată că obligația principală ce revine Statelor este aceea de a adopta toate măsurile necesare astfel încât alegerile libere să se poată organiza în mod democratic. De asemenea, Curtea reține că ultimele alegeri s-au organizat în Mostar în anul 2008 și că în prezent orașul este condus de un primar care deține un mandat tehnic, astfel că nu beneficiază de legitimitate democratică. Or, o astfel de situație nu este compatibilă cu o democrație politică efectivă și cu preeminența dreptului menționată în Preambulul Convenției, cerințe care sunt deopotrivă aplicabile și la nivelul autorităților locale.

Drept urmare, Curtea apreciază nejustificate argumentele Guvernului, potrivit căruia nu s-a reușit modificarea legislației deoarece Parlamentul a întâmpinat dificultăți în a identifica o formulă politică avantajoasă cu privire la împărțirea puterii politice, mai ales în condițiile în care situația cu pricina durează de o perioadă lungă de timp.

Pe cale de consecință, Statul pârât și-a încălcat obligația pozitivă de a adopta măsuri care să conducă la posibilitatea organizării alegerilor libere în Mostar, constatând astfel încălcarea art. 1 din Protocolul 12 la Convenție.

Satisfacția echitabilă

Curtea consideră că identificarea unei ingerințe în drepturile reclamantei, ocrotite de Convenție, este suficientă din perspectiva satisfacției echitabile. De asemenea, Curtea acordă reclamantei suma de 5.000 de euro, cu titlu de costuri și cheltuieli.

***

Interzicerea tratamentelor inumane

Art. 3 din Convenție

Hotărârea din 22 octombrie 2019

Barsova c. Rusiei

Situația de fapt

Doamna Barsova locuiește în Voronezh și este căsătorită din 1997 cu dl U. Dl. U este ofițer de poliție, iar reclamanta lucrează doar câteva ore pe zi, pentru a își putea crește copilul minor. Ca urmare a unor acte de violență domestică repetate, reclamanta se hotărăște să formuleze o acțiune în instanță împotriva soțului său. Violențele domestice nu sunt considerate atât de grave astfel încât statul să declanșeze urmărirea în ceea ce îl privește pe dl. U. Victimele acestor violențe au însă posibilitatea de a formula o acțiune în instanță, la inițiativa personală a acestora.

Primul termen în cauză a fost fixat pentru data de 17 octombrie 2006, dar judecata cauzei s-a amânat deoarece judecătorul nu era disponibil. Un nou termen s-a acordat în data de 15 martie 2007, dar nu s-a putut dispune nimic, deoarece U. se afla în străinătate, într-o misiune de menținere a păcii. Ulterior, au fost acordate trei termene de judecată între aprilie și iunie 2007, dar cauza s-a amânat din cauza unor motive medicale invocate de către U. La următoarele termene acordate în cauză în octombrie și noiembrie 2007 nu s-a putut dezbate nimic, deoarece U. era plecat într-o altă misiune. Între ianuarie și aprilie 2008 s-au derulat trei termene de judecată și două amânări, determinate de concediul medical al judecătorului. Plângerea reclamantei cu privire la durata excesivă a procesului a fost respinsă ca neîntemeiată. Cu toate acestea, cauza a fost repartizată unui alt judecător.

Noul judecător a avut obligația de a readministra toate probele în cauză. La termenul din data de 23 iulie 2008, U. nu s-a prezentat deoarece nu a fost legal citat. La alte câteva termene pentru care a fost legal citat, U. nu s-a prezentat. În data de 21 mai 2009, acesta a formulat o cerere pentru încetarea procesului, având în vedere că cererea reclamantei s-ar fi prescris. Instanța de judecată a admis cererea și a considerat încetat procesul. Apelul reclamantei a fost respins.

Reclamanta a solicitat să fie despăgubită pentru încălcarea dreptului său la judecarea cauzei sale într-un termen rezonabil, în temeiul unui act normativ de drept intern, însă instanțele naționale au respins cererea cu pricina.

Motivarea și soluția Curții

Curtea a statuat că reclamanta este în mod indubitabil o victimă a violenței domestice, având în vedere actele medicale aflate la dosarul cauzei. De asemenea, violența domestică include, pe lângă actele de violență fizică, și producerea unor consecințe în ceea ce privește starea psihică a reclamantei, cum ar fi senzațiile de frică, anxietate și neputință, la un nivel de gravitate care conduce la asimilarea acestora tratamentelor inumane menționate în art. 3 din Convenție.

După ce s-a stabilit că violențele cu pricina atrag aplicabilitatea art. 3 din Convenție, Curtea trebuie să analizeze dacă Statele și-au îndeplinit obligațiile pozitive de a lua toate măsurile necesare pentru a se asigura că indivizii aflați sub jurisdicția acestora sunt protejați de orice formă de astfel de tratamente inumane, chiar în situația în care autorul tratamentelor nu reprezintă puterea publică.

Curtea observă faptul că sistemul de drept al Statului pârât nu conține legislație specifică situațiilor de violență domestică, în care să se prevadă remedii personalizate și efective pentru astfel de situații grave. De asemenea, Curtea observă că, potrivit legislației penale în vigoare, rănilor reclamantei nu erau suficient de grave astfel încât procesul împotriva agresorului să fie declanșat de autoritățile statului. Reclamanta avea la dispoziție declanșarea la inițiativă proprie a procesului. Curtea consideră că absența obligației autorităților statului de a se sesiza din oficiu și de a declanșa urmărirea agresorului în cazuri de violență domestică nu este în concordanță cu cerințele Convenției. De asemenea, victima violenței domestice nu beneficiază de un regim privilegiat în Statul pârât, nu beneficiază de sprijinul poliției sau al procuraturii, pentru strângerea probelor și nici de ajutor public judiciar.

Nu în ultimul rând, Curtea observă modalitatea defectuoasă în care autoritățile naționale au gestionat procesul intentat de reclamantă, dând ca exemple în acest sens înlocuirea nejustificată a judecătorilor cauzei, fixarea termenelor la intervale foarte mari de timp, respingerea contestației reclamantei cu privire la întârzierea în soluționarea procesului. Și absența constantă a lui U. a fost pusă tot pe seama autorităților naționale, Curtea stabilind că acestea aveau suficiente resorturi astfel încât să îl determine să se prezinte la termenele de judecată.

Așadar, ca urmare a deficiențelor grave ale sistemului juridic ale Statului pârât din perspectiva protecției victimelor violenței domestice, Curtea consideră că acesta nu și-a îndeplinit obligațiile pozitive din perspectiva art. 3 din Convenție.

Satisfacția echitabilă

Curtea a decis ca Rusia să achite reclamantei suma de 7.500 euro, plus orice taxă ar mai putea fi pretinsă acesteia, cu titlu de daune morale, respectiv 1.696 euro, plus orice taxă ar mai putea fi pretinsă acesteia, cu titlu de costuri și cheltuieli.

Libertatea de întrunire și asociere

Art. 11 din Convenție

Hotărârea din data de 14.01.2020

Varoğlu Atik și alții c. Turciei

Situația de fapt

Cei trei reclamanți sunt membri ai unui sindicat ce își desfășoară activitatea în domeniul învățământului. Aceștia, împreună cu membri din alte 26 de sindicate, au luat hotărârea de a organiza un protest împotriva unui act normativ referitor la imigrație. În acest sens, au adresat Prefectului Nicosiei o solicitare de autorizare a manifestațiilor. Prefectul a decis admiterea cererii formulate, însă a stabilit că strada pe care urmau să se realizeze manifestațiile va fi închisă pentru alte persoane, fiind stradă de legătură cu Parlamentul. Aceste condiții au fost impuse în scopul protejării Parlamentului și au fost aduse la cunoștința manifestanților, care nu și-au arătat dezacordul.

În ziua stabilită, 300 de persoane au participat la eveniment, care a început la ora 9:30 și s-a finalizat la ora 13:30, la câțiva zeci de metri de clădirea Parlamentului. În fața acestuia, organe ale poliției au realizat un cordon de securitate pentru a împiedica intrarea oricărui manifestat în clădire. Imediat după ora stabilită pentru finalizarea manifestației, 12 persoane, printre care și reclamanții, au forțat cordonul de securitate pentru a intra în Parlament. Drept urmare, acestora li s-au aplicat amenzi penale, care au fost menținute de instanțele de judecată naționale. Judecătorii au reținut că libertatea de întrunire a reclamanților, garantată de art. 11 din Convenție, nu a fost restrânsă și nici încălcată, pentru următoarele considerente: manifestația pentru care au primit aprobare s-a desfășurat fără incidente de la ora 9:30 la ora 13:30, în prezența organelor de poliție care aveau ca misiune protejarea clădirii Parlamentului, fără să îi fi împiedicat însă pe manifestanți să protesteze; imediat după încheierea manifestației, a avut loc o altercație între câțiva protestatari și organele de poliție, deoarece aceștia doreau să pătrundă în Parlament. Reclamanții se fac vinovați de violențe împotriva organelor de ordine aflate în exercițiul atribuțiilor lor.

Motivarea și soluția Curții

Curtea amintește că art. 11 din Convenție nu protejează decât dreptul la libertatea de întrunire pașnică, ceea ce exclude situațiile în care participații sau organizatorii unei manifestații au intenții violente. Mai departe, Curtea reține că reclamanții au participat, în mod pașnic, la o manifestație autorizată. Imediat după finalizarea manifestației, reclamanții au acționat în mod violent la adresa organelor de ordine, fără ca organizatorii să incite la violență. De asemenea, nu există, la dosarul cauzei, niciun mijloc de probă din care să rezulte că organizatorii ar fi avut *a priori* intenții violente sau că reclamanții ai fi deținut asupra lor arme sau obiecte contondente. Pentru aceste motive, manifestația nu este exclusă din domeniul de aplicabilitate al art. 11 paragraful 1 din Convenție, astfel că orice restricție trebuie să fie dispusă în conformitate cu exigențele prevăzute în al doilea

paragraf al articolului respectiv.

Curtea observă că ingerința reprezentată de amenda penală aplicată reclamanților avea o bază legală, în art. 224 lit. b) din Codul penal și fusese dispusă pentru apărarea ordinii publice și prevenirea infracțiunilor.

În ceea ce privește proporționalitatea dintre măsura adoptată și scopul legitim urmărit, Curtea amintește că în domenii sensibile autoritățile naționale beneficiază de o marja de apreciere mai largă, fără ca aceasta să fie însă exclusă de la controlul Curții. În cauza de față, Curtea observă că măsura nu depășește marja de apreciere acordată autorităților naționale, având în vedere că programul și traseul manifestației au fost stabilite de comun acord de reprezentanții sindicatului cu cei ai poliției, iar manifestații au fost informați despre prezența forțelor de ordine pe durata protestului. De asemenea, nu există niciun indiciu potrivit căruia forțele de ordine ar fi împiedicat manifestațiile, iar reclamanții nu au fost sancționați pentru că ar fi protestat într-un loc nepermis sau pentru vreo faptă asemănătoare. Dimpotrivă, aceștia au fost sancționați pentru că, imediat după finalizarea manifestației, au exercitat violențe împotriva forțelor de ordine pentru a intra în Parlament. Curtea adaugă și că reclamanții nu au fost condamnați la închisoare, ci s-a ales sancțiunea cea mai puțin intruzivă, aceea a unei amenzi penale ce trebuia achitată în termen de un an.

Pe cale de consecință, plângerea individuală formulată de reclamanți a fost respinsă ca neîntemeiată.

***

Dreptul la un proces echitabil

Art. 6 din Convenție

Hotărârea din data de 13.02.2020

Sanofi Pasteur c. Franța

Situația de fapt

X., în calitate de elevă-infirmieră, a fost vaccinată obligatoriu împotriva hepatitei B. Între anii 1992 și 1994 a fost injectată de mai multe ori cu un vaccin fabricat de societatea reclamantă. În speță s-a reținut că data punerii pe piață a acestui vaccin a fost anterioară termenului limită pentru transpunerea Directivei 85/374/CEE a Consiliului din 25 iulie 1985 de apropiere a actelor cu putere de lege și a actelor administrative ale statelor membre cu privire la răspunderea pentru produsele cu defecte. X. a fost diagnosticată în 1993 cu scleroză în plăci, în 1999, cu boala lui Crohn, iar în 2004, cu polimiozită.

Punând aceste maladii pe seama vaccinului, X. a formulat o cerere de chemare în judecată întemeiată pe art. 3111-9 din Codul sănătății publice, solicitând angajarea răspunderii statului pârât. Acțiunea a fost admisă, iar statul a fost obligat la plata unei sume de 656.803,83 euro, cu titlu de daune-interese, dar și a unei rente anuale de 10.950 euro.

Ulterior, reclamanta a introdus o acțiune și pe rolul instanței civile, invocând agravarea prejudiciilor pentru care obținuse deja despăgubirile acordate de instanța de contencios administrativ. În ceea ce privește prescripția dreptului material la acțiune, instanța civilă a considerat că, în cazul daunelor corporale, termenul de prescripție nu curge decât din momentul epuizării producerii prejudiciilor. Din acest motiv, cum reclamanta invocă agravarea situației sale, se apreciază că termenul de prescripție nu a început încă să curgă. În ceea ce privește fondul cauzei, instanța civilă a dispus efectuarea unei expertize pentru a identifica dacă starea actuală a persoanei fizice este consecința unei agravări a faptei juridice ilicite în legătură cu care s-a pronunțat instanța de contencios administrativ.

Împotriva acestei hotărâri a formulat recurs principal reclamanta. Aceasta a invocat nelegalitatea hotărârii instanței de fond cu privire la stabilirea momentului de la care începe să curgă termenul prescripției dreptului material la acțiune. Acest motiv de recurs a fost respins, cu o argumentație similară instanței de fond.

Cel de-al doilea motiv de recurs viza raționamentul juridic al instanței de fond, care a dispus angajarea răspunderii civile delictuale a societății reclamante pe baza unor prezumții. Și acest motiv a fost respins de către instanța ierarhic superioară, care a validat argumentația instanței inferioare.

Nu în ultimul rând, societatea reclamantă a solicitat Curții de casație a statului pârât să adreseze o întrebare preliminară Curții de Justiție a Uniunii Europene, cu privire la interpretarea anumitor articole din Directiva 85/374/CEE. Solicitarea a fost respinsă, instanța de recurs menționând că nu este cazul să dispună investirea Curții de Justiție a Uniunii Europene cu o astfel de întrebare preliminară.

Motivarea și soluția Curții

Societatea reclamantă a invocat violarea art. 6 de către Curtea de casație a statului pârât din mai multe perspective.

I. Violarea art. 6 din Convenție ca urmare a modalității de determinare a momentului de la care începe să curgă termenul de prescripție a dreptului material la acțiune. În acest caz a fost invocată și violarea art. 1 din Protocolul nr. 1 adițional la Convenție.

Curtea constată că, în dreptul francez, prescripția dreptului material la acțiune, pentru prejudicii aduse integrității corporale, începe să curgă la momentul epuizării tuturor consecințelor faptei juridice ilicite. Așadar, se acordă o mai mare importanță dreptului persoanei vătămate la recuperarea integrală a prejudiciului decât dreptului persoanei culpabile de a beneficia de securitatea raporturilor juridice. De asemenea, Curtea constată că o astfel de reglementare este în concordanță cu art. 3 și 8 din Convenție, deoarece permite persoanelor afectate de maladii evolutive, cum a fost cazul în speță, să beneficieze de repararea integrală a prejudiciilor pe măsură ce acestea se produc.

Pe cale de consecință, Curtea nu consideră că art. 6 din Convenție a fost încălcat din perspectiva determinării, de către instanța națională, a momentului de la care începe să curgă termenul de prescripție a dreptului material la acțiune.

II. Violarea art. 6 din Convenție ca urmare a nemotivării deciziei de respingere a solicitării de adresare a unei întrebări preliminare Curții de Justiție a Uniunii Europene.

Reclamanta s-a plâns de faptul că decizia Curții de casație a statului pârât, care a decis că nu este necesară adresarea unei întrebări preliminare Curții de Justiție a Uniunii Europene, este nemotivată.

Curtea reamintește că obligația instanțelor de judecată ale căror hotărâri nu sunt susceptibile de a fi atacate cu recurs, de a adresa întrebări preliminare Curții de Justiție a Uniunii Europene, nu este absolută. Prin hotărârea pronunțată în cauza Cliff, Curtea de Justiție a Uniunii Europene a statuat că instanțele naționale de ultim grad nu au obligația de a adresa întrebări preliminare în cazul în care constată că întrebările respective nu sunt pertinente, că norma de dreptul Uniunii a fost deja interpretată de către Curte sau că aceasta este redactată de așa manieră încât nu lasă loc niciunei îndoieli rezonabile. Așadar, Convenția nu garantează, în sine, dreptul unei părți de a obține adresarea unei întrebări preliminare Curții de Justiție a Uniunii Europene, de către judecătorul național. Cu toate acestea, în cazul în care instanța de ultim grad refuză o astfel de solicitare, decizia sa trebuie să fie temeinic motivată.

În prezenta cauză, Curtea constată că raționamentul Curții de casație, care apreciază că nu este necesar să adreseze întrebarea preliminară, nu îndeplinește exigențele art. 6 din Convenție cu privire la motivarea hotărârilor judecătorești. Potrivit Curții, din decizia instanței de recurs nu rezultă care dintre cele trei situații de excepție din cauza Cliff este avută în vedere și nici nu se poate verifica dacă acestea au fost în mod corect aplicate.

Pe cale de consecință, Curtea constată violarea art. 6 din Convenție.

III. Violarea art. 6 din Convenție ca urmare a angajării răspunderii civile delictuale a societății reclamante pe baza unei duble prezumții absolute. Art. 6 din Convenție a fost invocat în coroborare cu art. 1 din Protocolul nr. 1 adițional la Convenție.

Reclamanta s-a plâns că a fost sancționată pe baza unei duble prezumții de cauzalitate între vaccinare și maladiile lui X, pe de o parte, și între maladiile respective și defectuoșitatea vaccinului, pe de altă parte. În opinia reclamantei, este vorba de o prezumție factuală absolută, care a adus atingere atât dreptului său la un proces echitabil, cât și dreptului la protecția proprietății.

Curtea respinge însă ca inadmisibile aceste susțineri ale reclamantei, pentru neepuizarea căilor de recurs interne, în conformitate cu art. 35 paragraful 1 din Convenție.